

מלחמת ההתשה של צה"ל נגד גיורא נוימן

בערב יום-העצמאות, כאשר צעיר בשם גיורא נוימן, הממשיך לעמוד בסירובו להתגייס ולשרת את המדינה במדים, ניר דון בפעם החמישית לתקופת מאסר של 35 יום, ערכתי ביקור חטוף בבית הוריו, במעוז אביב, כדי לתרות על רקעו ולברר מאיזה מעיינות שאב הבחור עוז ותעצומות-נפש למאבק הנואש הזה, שי הוא מנהל נגד המדינה.

אינני יכול להגיד שאני שווה-נפש ל-מאבקו של גיורא נוימן. אך גם מי שתמננד בתוקף לדיעותיו ולדרך בה

לו, שתסרב לשרת בשטחים הכבושים, אבל לצבא אתה חייב ללכת. אבל הוא לא רצה לשמוע. אני לא אהרוס בתים, הוא אמר, אני לא רוצה להיות בצבא-דיכוי, אפילו אם אני לא אשרת בשטרי חים הכבושים. אני גם לא אלך לחיל-הרפואה להיות חובש, מפני שגם בחיל-הרפואה צריך לעבוד אימונים בנשק, ואני לא רוצה לשהרר חייל אחר שישרת במקומי בשטחים הכבושים.

היהודי. גם של העם הפולני. של כל העמים שסבלו מהגרמנים." הפניתי את ראשי לעבר אמו של גיורא, וביקשתי לשמוע מה קרה להוריה. אך עיניה היו כבר מוצפות, והמימחה שבי ידה הייתה מקומטת ולחה. כשהבחינה ב-מבטי מיהרה להסתיר את המימחה ולי-הדליק סיגריה ביד רועדת.

בלי רובים וטנקים

"ברור שהחינוך שקיבל בבית השפיע עליו", ענה האב בתשובה לשאלה. "אף פעם לא קנינו לו צעצועים כמו נגיד, רובה, או טאנק, או חיילים. תמיד הסי-ברנו לו שצריך לכבד את כל העמים ואת כל האנשים, ולא חשוב מאיזה דת הם, או לאיזה גזע הם שייכים."

"אבל הוא הלך יותר רוק, וכבר לא יכולנו לעצור אותו. בגיל 15 הוא היה בשומרה-הצעיר, ובשמיניות הוא התחיל לכתוב מאמרים חריפים לעיתון של בית-הספר. לא רק על בעיות פוליטיות, אלא גם על שיטת-החינוך, הציונים, הבחינות. הוא טען, שהמיבחן הוא לא חשוב, וש-האינטליגנציה וכשרת-המחשבה של הילד הרבה יותר חשובים. פסלו לו הרבה מ-אמרים."

"אחר כך הוא התחיל להתווכח עם הברים, וגם איתנו, אם צריך או לא צריך לשרת בצבא. חשבנו שזה ויכוח כללי. לא חשבנו שהוא עצמו יסרב לשרת. הוא אפילו לא התייעץ איתנו בשאלה הזאת. בפעם הראשונה נודע לי על ה-החלטה שלו כשקראתי על זה ידיעה ב-עיתון."

אמו של גיורא חזרה מהמיטבח עם קפה ועוגיות. "איתי הוא דיבר פעם אחת על

ההגנה משמש גם מכשיר לביצוע פעור לות כיבוש, הפקעה, נישול, דיכוי ופיר צוץ בתים, בניגוד לאמנה זנבה ובניגוד לכלל הערכים המוסריים עליהם חונכו בניה מזה דורות — במדינה כזו אורה שמדיניות הממשלה נוגדת את מצפוננו וכאי בהחלט לסרב לשרת בצבא.

מה גם שחובת-הגיוס אינה חלה על כל צעירי המדינה. הממשלה אינה כור פה את חוק הגיוס על תלמידים-שישבות ובנות-ישראל כשרות, שהשרות בצה"ל נוגד את אמונתם ומצפונם (אפילו את הצעירים הערביים הממשלה אינה מגייסת לצבא, כדי לא להעמיד אותם בקו-פליקט עם מצפונם)."

אולם נכות הסירוב המוענקת לחלק מהאוכלוסייה, בגלל חישובים קואליציו-ניים ועיסוקות פוליטיות מתחת לשולחן, אינה מוענקת לגיורא נוימן, המסרב אף הוא לשרת בצה"ל מסיבות מצפוניות. הוא, שלא כבני-היישובות ובנות-החרי-דות לבתוליהן, חייב לשבת בכלא, כדי להגן על עיקרי אמונתו.

מאין שאב גיורא את האומץ לעמוד יחידי במערכה, ללא גיבוי מפלגתי, ללא אהדה ציבורית, ללא סיכויים רבים להכ-ניע את הממונים על ביצוע חוק הגיוס הסלקטיבי, וכשהוא יודע היטב שמאבקו העקשני יעלה לו — גם אחרי שישוחרר מהכלא ומהצבא — בקאריירה האישיית שלו כאקדמאי או סתם כאדם צעיר, שי-בקש עבודה ללא פיקס-מינולואים — שאלות אלה ביקשתי לברר בשעת-הבי-קור שערכתי בבית הוריו.

מה קרה לסבא?

ישבתי עם הוריו בחדר-אורחים צנוע, שתחרטים בשחור ולבן וצלחות קרמיקה קישטו את קירותיו. התריסים המורדים, שמעבר להם הגיעו אלינו קולות של יל-דים המשחקים בדשא של השיכון, הישו-לו הדר האפלולי באמצע היום אווירה של בית-אבלים. הם חזרו זה עתה ממישפטו החמישי של גיורא, ושניהם היו עייפים ומדודכים.

אמו של גיורא, אשה בהירת-שיער, כבת ארבעים, שעניה היו אדומות ול-חות כלשהו, הקשיבה לשאלה שצגתי, הניעה ראשה במהירות, ולאחר שהדליקה סיגריה ביד בלתי-יציבה, אמרה שגיורא היה תמיד ילד יוצא-דופן במיקצת.

"הוא התעניין מאוד בהיסטוריה", אמר האב, והסיט באצבע אחת את המישקפים הכהים שלעיניו. הוא היה נראה צעיר בכפי גילו (49), על אף שערו הכסוף, ובמיוחד בהיסטוריה של היהודי פולני והשווא. נדמה לי שהוא סבל מאוד כ-אשר הוא שמע מה שקרה להורים שלי."

"הוא היה ילד נבון", מיהרה אמו של גיורא להתערב, כאילו ביקשה להחליף את נושא השיחה. "לא צריך היה להס-ביר לו פעמיים כדי שהוא יבין משהו. המורים תמיד אמרו עליו שהוא הילד הכי אינטליגנטי בכיתה. הציונים שילד היו טובים, אבל לא גבוהים באופן מיר-וד. הוא למד במגמה ההומאנית, והוא אהב מאוד לקרוא ולהתווכח. בעיקר בשי-עורי היסטוריה. עד הרגע האחרון, עת שהוא סיים את הבגרות, אף פעם לא היו לי איתו צרות."

"אנחנו עלינו ארצה ב-1958", אמר האב. "גיורא היה בן ארבע וחצי. ותמיד, כשהיה עוד ילד, רצה לדעת מה קרה לסבא שלו. סיפרנו לו. אשתו סיפרה לו על המרד בווארשה. היא איתה בווארשה עד 1944, עד שגירשו את התושבים והר-עיר הייתה רק אבנים. שלחו אותה, עם ההורים שלה, לעבודות בנרמניה. את אמה שלי הרגו באושוויץ. אבי מת בהאי-נובר, במחנה, ואחותי מתה במחנה-ריכוז בצ'כוסלובקיה. סיפרתי לו הכל. לגיורא, והוא רצה לדעת עוד ולו. רצה זה שפיע עליו מאוד. הסבל הזה, לא פעם של העם

גיורא

בחר להילחם עליהן, חייב, נדמה לי, להשתאות נוכח עקשנותו ונכונותו לשאת בתוצאות מריו. זה מאה ארבעים ושמונה יום שהוא יושב בכלא, ולפניו 27 יום עד תום תקופת-מאסרו החמישית, שאח-ריה יועמד שוב למישפט ויידון, כפי הנראה, ב-35 ימי-מאסר נוספים, עד המישפט הבא ועד המאסר הבא.

אחת לשבוע ראשי גיורא נוימן לכתוב מיכתב ורק בחום 21 יום מכל תקופת-מאסר השרים הוריו (רק הט בלבד) לראות אותו, אחת לשבוע, במשך רבע שעה בדיוק.

אילו הסכים גיורא נוימן לעשות פ-רות עם מצפוננו, הוא יכול היה כבר מממן להשתחרר כ"בלתי-שפוי", כפי שעשו אחרים מבני-גילו. אך הוא מת-עקש ומסרב בתוקף לשאת נשק, ללבוש מדים ולשרת בצבא. אשר לפי מיטב הכרתו ומצפוננו הוא צבאי-כבוש.

במדינת-ישראל של שנות השבעים, כאשר כל בני גילו של גיורא עושים את "המסל" עליהם ללא עירעור ומבלי לשאול אפילו "למה?" כאשר איש אינו מאמין בדרך מחאתו הבודדת של ה-אורח ובסיכוייו לשנות את פני הדב-רים, כאשר רבים כל-כך מוכנים למכור את נשמתם ומצפונם, מתוך דאגה לקא-ריירה האישיית שלהם, ומתוך רצון ל-השתייך לנורמה בכל מכיר — ניתן לר-אות קרן אור בתופעה החריגה הזו ש-שמה גיורא נוימן.

שכן במדינה המספחת שטחים, מבלי להחיל על תושביהם את חוקיה (שול-מית אלונים), במדינה אשר ממשלתה מבצעת החלטות שלא הובאו אפילו לאי-שורה של הכנסת (אמנו רובינשטיין), במדינה שהפכה מאז מלחמת ששת הימים לקולוניאליסטית במובן החשוך ביותר של המונח (עמוס קינן), במדינה שממ-שלתה מעמידה פנים כאילו היא מוכנה למשא-זמתן ללא תנאים מוקדמים שעה שהיא קובעת עובדות בשטחים (מרדכי כונטוב), במדינה המבטלת את ערכם של גבולות בטחונים וייתרונותם של עומד-קים איסטראטגיים על-ידי ישוב איזורי הגבול באוכלוסייה אורחית (מתתיהו פלד), במדינה אשר בה חריגה מהנהוג הפכה לחלק מהנהוג, המקובל (עמוס קינן), במדינה אשר יצאה למלחמה לה-גנת האינטרסים הלאומיים שלה ולא להבטחת קיומה הפיסי, כפי שטענו מר-היגיה (עזר וייצמן), ובמדינה שבה צבא

אבא

אני לא האמנתי שהוא יהיה כל כך חזק. גם אני לא." אמרה האם.

מתייחסים אליו כנבון

"חשבתני", אמר האב, "שאחרי המאסר הראשון הוא יראה שאין ערך למאבק של אדם בודד, שאין לזה תועלת, ושהוא עצמו לא יפתור את בעיית השלום. אני גם חשבתני שצבא ירשה לו לשרת בתחומי המדינה, אבל גם הצבא הת-עקש."

"הוא תמיד היה שונה מהילדים האח-רים", אמרה האם, "הוא אף פעם לא שיחק בחוץ כדורגל, או משהו כזה. היה חוזר הביתה מבית-הספר, נשכב על ה-מיטה וקורא ספר. החדר שלו מלא ספי-רים. הוא רצה לגמור אוניברסיטה, ללמוד היסטוריה ופילוסופיה, ועכשיו אני לא יודעת מה יהיה איתו."

"פעם אמרתי לו", אמר האב, "אילו היית פאציפיסט — ואני לא כל-כך מס-כים עם פאציפיזם — הייתי מבין אותך. או הוא אמר לי: 'אני לא פאציפיסט. אם הייתי רואה שסכנה של השמדה צפויה לאיזה עם — עם יהודי, עם ערבי או כל עם אחר — הייתי הולך להילחם.'"

"הוא לא האמין, שאנחנו עומדים לפני השמדה. וכשהוא קרא את הדברים של מתי פלד ועזר וייצמן, אז הוא אמר לי: אתה רואה!"

"הוא קורא שלושה עתונים בכלא. הארץ, ידיעות ומערב. בבית היה קורא גם את העונט הזה, אבל בכלא לא מר-שים להכניס את העונט הזה. נסיתי כמה פעמים, אבל הם בדקו ואמרו שאסור."

"היחס אליו טוב בדרך כלל. האסירים (המשדב עמוד 28)

אמא

העניין הזה", אמרה, "לאחר שחזרה לשבת במקומה. לפני חצי שנה בערך, אני לא זוכרת בדיוק איך הוא אמר את זה. אבל מהדברים שלו הבנתי שהוא לא רוצה להתגייס לצה"ל. אמרתי לו: קוקושי, תעזוב את השטויות. קודם כל תעשה את הבגרות שלך, ואחר כך נדבר. ויתר הוא לא חזר לנושא הזה."

"כשעשה את הבגרות חשבתני ששכח, שכל העניין יצא מהראש שלו, ופתאים הוא עשה את מה שעשה. אחר כך, אחרי שקראנו את הידיעה בעיתון, דיברנו, איתו הרבה, חשבתני שהוא ילך לצבא כמו כולם. הוא בן יחיד, וחשבתני שיהיה לו קצת יותר קל מלכת לאחריים. הוא לא יצטרך, אולי, לאשכח ליחידה קרבית. אמרתי לו שכל אחד צריך לתרום משהו למדינה שבה הוא חי, ושגם הוא צריך לתת משהו. אבל הוא התעקש ואמר שלא ילך לצבא. הוא לא רוצה לקחת רובה ביד, והוא לא רוצה ללמוד איך הורגים אנשים."

"אני נסיתי להגיע איתו לאיזה פש-רה", אמר האב, "אני לא מתנגד, אמרתי